

30 jaar

de kop in de wind

uitgave ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van Noordenwind,
vereniging ter bevordering van duurzame energie Nederland

voorwoord

door Rob Lijzenga, voorzitter Noordenwind

Besturen is, net als regeren, vooruit zien. Als bestuur van Noordenwind zijn wij dan ook steeds bezig te anticiperen op mogelijke ontwikkelingen die het beleid van overheden ten aanzien van Duurzame Energie bepalen. En te kijken naar het effect daarvan op de statutaire doelstellingen van de vereniging. Enerzijds het creëren van draagvlak voor windenergie en anderzijds het in collectief verband oprichten en exploiteren van windturbines. Tijd voor terugblikken is daarbij meestal schaars. Er zijn immers altijd zaken die directe aandacht vragen om de continuïteit van Noordenwind te waarborgen. Nu de vereniging haar 30-jarig bestaan viert vinden we het dan ook hoog tijd de geschiedenis eens helder op papier te zetten. In dit magazine lees je het resultaat van deze exercitie.

Wanneer je de historie op de volgende pagina's leest valt je al snel op dat er nauwelijks een periode is geweest dat het de vereniging werkelijk van een leien dakje ging. Want hoewel er in de eerste 10 jaar van de vereniging al 11 molens in bedrijf werden genomen, ging dit vrijwel nooit zonder complicaties. Bezwaarprocedures, veranderende subsidieregelingen en technische problemen zorgden er wel voor dat het vaak een uiterste inspanning vergde om de doelstellingen te realiseren. Deze geschiedenis is dan ook mede bedoeld om de verenigingsleden en vroegere bestuurders te complimenteren voor hun niet aflatende inzet. Zij maakten Noordenwind tot een partij waar bestuurders niet om heen kunnen als het gaat om het bepalen van nieuw beleid ten aanzien van duurzame energie.

Al lezend zie je al gauw dat het de vereniging na 1996 door aangescherpte regelgeving vrijwel onmogelijk werd gemaakt om nieuwe initiatieven te ontplooiën. En dat, wanneer er wel mogelijkheden zich voordeden, het voor particulieren steeds moeilijker werd om daarin te participeren. Door schaalvergroting en daarmee gepaard gaande toename van de kapitaalsbehoefte, is het voor particulieren op dit moment vrijwel onmogelijk om nog deel te nemen in projecten.

Toen de Provinciale Staten van Fryslân anderhalf jaar geleden met een coalitie-akkoord kwamen ten aanzien van windenergie werd dit nog maar weer eens pijnlijk duidelijk. Er wordt vol ingezet op grote turbines bij de kop van de Afsluitdijk op het IJsselmeer. Voor molens op land is er geen ruimte meer. Wij denken nog steeds dat dit een gemiste kans is. Op land zijn de kosten voor het neerzetten immers beduidend lager en is er meer gelegenheid voor ontwikkeling. Er was echter geen ruimte voor ratio. Het provinciale akkoord maakte het ook voor Noordenwind vrijwel onmogelijk nog met initiatieven te komen. Daarnaast is de juridische

structuur van de vereniging zodanig dat de Autoriteit Financiële Markten (AFM) het niet toestaat geld van buiten aan te trekken om langs die weg te kunnen blijven participeren in DE. Wanneer we als vereniging niets zouden doen zou het met de activiteiten een aflopende zaak worden. Oud zou wel verdwijnen, maar iets nieuws zou er niet voor in de plaats komen. Het 'downsizen' van de werkzaamheden zou dan ook niet zonder gevolgen blijven voor de werkgelegenheid. Een doorn in het oog van de vereniging die aan burgerparticipatie in het verleden juist haar bestaansrecht ontleende.

Omdat overheidsbeleid, zoals uit deze geschiedenis al blijkt, altijd aan verandering onderhevig is, zet Noordenwind nu op twee speerpunten in. Ten eerste wil de vereniging er nog steeds 'staan' als er in de toekomst wel weer ruimte komt om solitair of geclusterd op land initiatieven te ontplooiën. Om zo'n lange adem te krijgen wordt er daarnaast gewerkt aan de oprichting van een niet commercieel groen beleggingsfonds. Ons DE Fonds. Een fonds dat zich primair richt op participatie van omwonenden, betrokken burgers en verenigingsleden bij de totstandkoming van windprojecten. Verderop in deze uitgave wordt uitgebreid ingegaan op de haken en ogen die de oprichting van dit fonds met zich meebrengt.

Terugblikkend op de eerste dertig jaar van de vereniging kan, ondanks alle hindernissen die overwonnen moesten worden, met enige tevredenheid vastgesteld worden dat Noordenwind een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de energietransitie. Vooruitblikkend wil ik de hoop uitspreken dat de vereniging ook in de toekomst onverdroten door zal gaan om (Noord) Nederland volledig duurzaam te maken. En dat betrokken leden en mensen die enig rendement zoeken samen op blijven trekken om dit zo snel mogelijk te realiseren.

inhoud

**geen kernenergie of kolen;
neem een molen!**

4

Weiger Atoomstroom

ang, januari 1985, nummer 1

A, Furmerusstraat 470, 8602 CD Sneek,
uw hoogst welkome en liefst regelma-
zelf de prijs die u kan overmaken voor
uwsbrief. Ze verschijnt ongeveer om

niet tegen maar voor!

6

windpionier Doede Boon

8

**VCBW plaatst eerste
coöperatieve molen**

11

**nieuwe eeuw,
nieuwe kansen!**

15

windmolenpark A7

16

Noordenwind in pdf

18

**pragmatisch idealisme
met hoog rendement**

20

historie van windenergie

22

**overzicht bestuursleden
en medewerkers**

23

Noordenwind

vereniging ter bevordering van
duurzame energie Nederland

bezoekadres:

Tesselschadestraat 6
8913 HB Leeuwarden

postadres

postbus 1835
8901 CC Leeuwarden
telefoonnummer: 058 - 244 98 08
info@noordenwind.org
www.noordenwind.org

redactie: MinneVelstra
vormgeving: Havenfamkes
oplage: 1000 exemplaren
© Noordenwind 2016

geen kernenergie of kolen

**30 jaar Noordenwind,
vereniging ter bevordering van duurzame energie Nederland**

Molen 9, een Micon M700, die in juni '95 bij Wanswert werd opgericht, draagt nog steeds bij aan de productie van duurzame energie.

Het besef dat windmolens voor de opwekking van energie een onmisbare en structurele bijdrage leveren aan het verduurzamen van de stroomvoorziening is gemeengoed geworden. De overheid draagt met miljarden subsidies bij aan de totstandkoming van windparken op land en ter zee. Investeren in deze parken is daardoor zo aantrekkelijk dat grote beleggers maar al te graag aanhaken. Waar haal je tegenwoordig immers nog een gegarandeerd rendement van 5% per jaar op beleggingen. In de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw lag dit anders. Toen zette de regering liever haar kaarten op uitbreiding van het aantal kerncentrales. Toenemende mondigheid van burgers leidde echter al snel tot het ontstaan van milieuactivisme. Verschillende actiegroepen werden opgericht en er werden grote demonstraties en acties van burgerlijke ongehoorzaamheid op touw gezet om dit tij te keren. Uit een werkgroep van één van deze bewegingen, de 'Koördinatiegroep Weiger Atoomstroom' ontstond zo in 1986 de Vereniging voor Collectief Bezit van Windmolens in Fryslân, het huidige Noordenwind. In dit magazine blikken we terug op het dertig jarig bestaan van de vereniging dat op vrijdag 11 november 2016 gevierd wordt met een symposium in Leeuwarden.

een cruciale crisis

De oliecrisis van 1973, toen de Arabische landen de export van ruwe olie naar het westen stop zetten, vormde de eerste aanzet tot een veranderende kijk op energievoorziening. Nadat Nederland in de jaren vijftig weer was opgebouwd, leken de bomen in de jaren zestig tot in de hemel te groeien. Met de toename van de welvaart steeg ook de energieconsumptie. De vondst van de enorme gasbel bij Slochteren leek de onkwetsbaarheid van onze energievoorziening eerst nog eens te onderstrepen, maar met de onverwacht stagnerende toestroom van olie werd Nederland daarna hardhandig met de neus op de feiten

televisie bracht de beelden live over de hele wereld. De verontwaardiging onder de bevolking zorgde voor een extra voedingsbodem voor het prille milieuactivisme.

de koude oorlog

In deze periode beleefde ook nog eens de koude oorlog haar hoogtepunt. Militaire afschrikking door plaatsing van kernwapens zorgde voor een wedloop die er toe leidde dat aan beide kanten van het IJzeren Gordijn het arsenaal aan kernwapens steeds groteskere vormen aan nam. Ook in Nederland werden op de vliegbasis Woensdrecht in het kader van deze

; neem een molen!

gedrukt. Het besef dat we voor de groei van onze welvaart afhankelijk waren van de grillen van politieke leiders in het Midden-Oosten zorgde ervoor dat men ging zoeken naar bruikbare alternatieven voor fossiele brandstoffen. Wind- en zonne-energie stonden in die dagen nog in de kinderschoen en de overheid zette daarom in op uitbreiding van het aantal kerncentrales.

zure regen

Aan het einde van de zeventiger jaren kwam een ander effect van het grenzeloos stoken van olie en kolen aan het licht. Waar we tegenwoordig te maken hebben met de opwarming van de aarde door de uitstoot van CO_2 die vrijkomt bij verbranding van fossiele brandstoffen, was er toen sprake van verzuring van bossen. Bomen verloren massaal blad als gevolg van de uitstoot van zwaveldioxide (SO_2) en stikstofdioxide (NO) die in de vorm van zure regen naar beneden kwam. Onheilspellende beelden van kale bossen waren een terugkerend item in menige actualiteitenrubriek.

nucleaire ramp in Harrisburg

Eind jaren '70 werd de wereld geconfronteerd met de grote risico's die kernenergie met zich meebrengt. Op 28 maart 1979 vond er een kernongeval plaats in de kerncentrale 'Three Mile Island' bij Harrisburg in de Verenigde Staten. Het betrof het ernstigste kernongeval in een civiele kernreactor in de Verenigde Staten ooit. Door een betrekkelijk kleine storing vond een kernsmelting plaats en kwam uiteindelijk een aanzienlijke hoeveelheid radioactief gas in de atmosfeer. De intussen volwassen geworden

afschrikking middellangeafstand kernraketten geplaatst. Uiteindelijk waren zowel Oost als West in staat elkaar meerdere malen volledig van de kaart te vegen en het leven op aarde compleet weg te vagen. Met het argument dat men het hierdoor wel uit zijn hoofd zou laten elkaar aan te vallen, legitimeerden overheden deze ratrace. Voor veel milieu-activisten stonden kerncentrales gelijk aan kernwapens. Ze waren immers al kwetsbaar bij een aanval met conventionele wapens en konden daarnaast de grondstof leveren voor nog meer kernwapens. In deze jaren ontstond dan ook niet voor niets de uitdrukking 'doemdenken'.

weiger atoomstroom

Bovenstaande leidde tot de oprichting van verschillende actiegroepen in Nederland. Het IKV (interkerkelijk vredesberaad) onder leiding van Mient Jan Faber en het Komitee Kuisraketten Nee waren hiervan de grootste en organiseerden onder andere de grote vredesdemonstraties in Amsterdam (1981) en Den Haag (1983). Daarnaast ontstond in 1981 in Fryslân de 'Koördinatiegroep Weiger Atoomstroom' (KWA). In die tijd verzorgden de kerncentrales in Borssele (sinds 1973) en Dodewaard (sinds 1967) 2,7% van de stroomvoorziening in Nederland. De Koördinatiegroep verenigde actievoerders die deze 2,7% van de energierekening weigerden te betalen en deze op een geblokkeerde rekening storten. Later, toen afsluiting van de nutsvoorziening dreigde, riep ze haar leden op dat deel van de rekening voortaan contant te gaan betalen bij het PEB en Frigas, de toenmalige energieleveranciers in Fryslân.

Koördinatiegroep Weiger Atoomstroom

NIEUWSBRIEF, 4-de jaargang, januari 1985, nummer 1

Giro 52 30 463 t.n.v. KWA, Furmerusstraat 470, 8602 CD Sneek, tel. 05150-16971, voor uw hoogst welkome en liefst regelmatige bijdragen. Bepaal zelf de prijs die u kan overmaken voor uw abonnement op de Nieuwsbrief. Ze verschijnt ongeveer om de zes weken. De oplage is nu 900 stuks.

Tegen kernenergie en vóór een milieu-vriendelijk energiebeleid

ATOOMENERGIE EN ATOOMSTROOM NEE!

BEZOEK PEB en/of FRIGAS

EEN EIGEN MOLEN?

Het schiet niet zo hard op met wind-energie. Omstreeks het jaar 2000 zouden

Eind 1986 bestelde de vereniging 4 Lagerwey molens van dit type

niet tegen maar voor!

Gaandeweg ontstaat binnen de coördinatiegroep de gedachte om niet langer alleen tegen kernenergie te zijn, maar zich juist ook voor wind- en zonne-energie te gaan profileren. In de nieuwsbrief van januari 1985 van de groep wordt geconstateerd dat het nog niet zo hard opschiet met windenergie. Er wordt gesteld dat er in het jaar 2000 in Nederland 6500 tot 8000 grote molens zullen moeten staan om 2000 tot 2500 megawatt aan stroom te kunnen leveren, maar dat dit, wanneer het blijft gaan zoals het gaat, bij lange na niet gehaald zal worden. Verder wordt gesteld dat windenergie vanuit de gebruiker gezien voordelig is, maar vanuit het elektriciteitsbedrijf nadelig zal zijn. Voor de overheid is het dan nog een afweging met vraagtekens. Factoren als werkgelegenheid, energiebesparing, belastingopbrengst, handelsbalans en milieubeleid spelen hierbij een rol. De besluitvorming zal daardoor dusdanig traag zijn dat er onderhand wel geïnvesteerd zal gaan worden in kernenergie en andere vormen van traditionele grootschalige elektriciteitsproductie. De door de KWA opgerichte bezinningsgroep stelt daarom in 1985 al dat de gestelde doelen alleen gehaald kunnen worden door een deelnemend en stimulerend beleid van de overheid en nutsbedrijven. Ondertussen blijkt uit onderzoek dat bekend staat als de 'brede maatschappelijk discussie' dat de meerderheid van de bevolking voor afbouw van het kernenergieprogramma is.

het CE plan

In 1985 komt het Centrum Energiebesparing (CE) in Amsterdam met een plan om de impasse te doorbreken. Volgens hen is het mogelijk om in verenigingsverband een honderdtal huishoudens, personen en bedrijven samen te brengen die zich sterk maken voor Collectief Bezit van een Windmolen. In het plan legt ieder van de 100 personen f1.000,- in. Hiermee kan een molen aangeschaft en geëxploiteerd worden. De molen levert in de Amsterdamse voorbeeldsituatie 120.000 kWh per jaar, wat een rendement geeft van f110,- tot 175,- op iedere 1.000,- ingelegde guldens per jaar over een periode van 15 jaar. Ze stelt dan ook dat het geen liefdadigheid is, maar een rendabele belegging in een goede zaak! De redactie van de KWA denkt dat het enorm goed zou zijn als dit ook in verschillende Friese regio's zoiets zou gaan gebeuren.

de kip of het ei

De KWA realiseert zich dat het voor het PEB en de Frigas pas interessant is om in wind te investeren als er al flink wat molens staan. Dan kunnen door serieproductie de molens immers goedkoper gemaakt worden en komt het rendement hoger te liggen. Ze stelt dat de cirkel alleen doorbroken kan worden door de oprichting van een 'Vereniging voor Collectief Bezit van Windmolens' (VCBW) die zelf molens plaatst. In het voorjaar van 1985 worden door een 15-tal leden van de KWA voorbereidingen getroffen tot de oprichting van een VCBW-Fryslân.

En hoewel een officiële aanmelding pas mogelijk zal zijn als de statuten van de vereniging zijn vastgelegd in een akte en deze door een notaris is gepasseerd, roepen ze in de nieuwsbrief alle Friezen en Friezinnen op om lid te worden. Voor de inleggen denken ze, "gezien het belang van democratisering van de energievoorziening", aan bedragen variërend van f25,- tot f1.000,-. Al snel hebben aspirant leden een gezamenlijk bedrag van f15.925,- toegezegd. Initiatiefnemers tot oprichting van de VCBW-Fryslân zijn Ed Tulen, Paulus Zegwaard, Pitty Meyer, Dick Vlietstra en Dirk van der Ham. Zij nemen ook zitting in het voorlopig bestuur, uitgebreid met Jon Ruyschoot. Bij hun inspanningen om te komen tot een daadwerkelijke vereniging worden zij ondersteund door: - De Friese Milieuraad - Werkgroep Energie Discussie (WED) - Werkgroep Windenergie Benutting (WEB) - Organisatie voor Duurzame Energie (ODE) - Centrum Energiebesparing (CE) - Coördinatiegroep Weiger Atoomstroom (KWA).

1986 - VCBW Fryslân een feit

De initiatiefnemers gaan voortvarend te werk en in juni 1986 wordt de vereniging ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in Leeuwarden. In een brief van 17 september van dat jaar aan de leden wordt daarna opgeroepen om de eerder toegezegde bedragen over te maken. Slechts een enkel lid haakte af en in december kon in de eerste eigen nieuwsbrief van de VCBW worden gemeld dat op 18 oktober '86 leden in totaal een bedrag van f34.875,- hadden ingelegd.

Het in 1980 verschenen Wind Werk Boek, uitgegeven door de Ekologische uitgeverij, was lange tijd de vraagbaak voor windenergie.

Hiernaast molen 4 aan de Miedwei bij Holwerd. Een Lagerwewij die nu nog steeds in bezit is van de vereniging.

Daarnaast was er een bedrag van f 2.043,- aan contributies binnengekomen. Men kon aan de slag!

het bestuur

In de nieuwsbrief van december staat verder dat in het bestuur niet alles qua sfeer verliep zoals men zich gewent had. De verschillen in opvatting over hoe het werk moest gebeuren konden niet worden overbrugd. Erg jammer, zo luidt de conclusie. Uiteindelijk resulteerde dit in het terugtreden van secretaris Ed Tulen en penningmeester Willem Hiemstra. Binnen het bestuur vonden daarna enige verschuivingen plaats (een nieuwe voorlopig tijdelijke penningmeester werd van buiten aangetrokken) en kwam de volgende samenstelling tot stand.

- Thomas Hoitinga - voorzitter
- Dirk van der Ham - secretaris
- Gerrit de Raad - penningmeester
- Lineke Duindam - bestuurslid
- Pitty Hiemstra - bestuurslid
- Arnold Kooiker - bestuurslid

Na deze enigszins turbulente start wordt er een eerste Algemene Leden Vergadering (ALV) belegd in mei 1987 en het bestuur geïnstalleerd. Tijdens de 2e ALV die plaatsvond op 1 juni 1988 werd het bestuur, om de toenemende werkzaamheden in goede banen te leiden, uitgebreid met Jelle de Heer, Riet du Pré, Jan Hoeksema en Willem van der Galiën. Dirk van der Ham trok zich in goed overleg terug als secretaris en als zijn opvolger werd Arnold Kooiker benoemd. Statutair stelt de VCBW Fryslân zich dan ten doel:

- A - Het verwerven, oprichten, in stand houden, beheren en exploiteren van windmolens.**
- B - Het stimuleren van het gebruik van duurzame bronnen van energie, in het bijzonder windenergie.**

Wiekenwerk

Ondertussen heeft de vereniging een eigen nieuwsorgaan voor haar leden in het leven geroepen, 'Wiekenwerk'. Essentieel in een tijd waarin van digitale communicatie nog geen sprake was. De eerste uitgaven van de nieuwsbrief laten zien hoe voortvarend men van start ging en wat voor activiteiten men ontwikkelde om de vereniging en haar zaak onder de aandacht te brengen. Zo startte men met het geven van voorlichtingsavonden. In januari 87 in Dokkum en later dat jaar in Sneek. Ook werd er een 'prima folder' gemaakt die leden konden bestellen bij toenmalig secretaris Dirk van der Ham. Daarbij werd men verzocht om deze aanvraag middels een briefkaart te doen. "Per telefoon gaat moeilijk omdat Dirk weinig thuis is", aldus de redactie. Andere, vaak terugkerende thema's in de nieuwsbrief waren bijvoorbeeld 'Inleggen en contributies', 'Subsidies en regelingen', 'Molenskeuze' en 'Locaties'. Het kwartaalblad Wiekenwerk heeft uiteindelijk tot 2012 bestaan. Hierna werd de titel verandert in 'Nieuwsbries' en werd de uitgave digitaal.

inleg en subsidies

Om een windmolen aan te kunnen schaffen, op te kunnen richten en te exploiteren was (en is) men afhankelijk van subsidies. Men denkt in aanmerking te komen voor twee, wellicht zelfs drie subsidies. De Statencommissie Financiën en Economische Zaken heeft dan al besloten een Provinciale subsidie toe te kennen. Daarnaast verwacht het bestuur misschien in aanmerking te komen voor een subsidie in het kader van het Integraal Programma Windenergie (IPW). De hoogte van deze subsidie wordt bepaald door de verhouding tussen het vermogen en het rotoroppervlak en wordt in 5 jaar afgebouwd.). Ook is er nog kans op geld uit de VROM regeling

Wiekenwerk was lange tijd het nieuwsorgaan van Noordenwind. Hierboven één van de eerste en onder één van de laatste uitgaven.

Lees verder op pagina 10.

interview

windpionier Doede Boon

Bladerend door oude nieuwsbrieven en fotoboeken van Noordenwind kom je hem regelmatig tegen. Meestel bezig met een informatiestand en in enkele gevallen als stuurman op de zonneboot 'Sinnerinner'. Soms wordt hij genoemd als bestuurslid en dan kom je hem weer tegen als redacteur van een artikel in 'Wiekenwerk'. Het is de nu 78-jarige Doede Boon uit Grou. Al sinds de oprichting van de vereniging in 1986 is hij lid en actief betrokken bij de vereniging. Reden genoeg om met hem en zijn vrouw Hella van der Roest in hun huis in Grou terug te kijken op de historie van Noordenwind.

Hoewel het nog maar dertig jaar geleden is, lag de wereld er rond 1980 heel anders bij dan tegenwoordig. Na de oliecrisis van 1973 was de groei van de welvaart gestagneerd. Om minder afhankelijk te zijn van Arabische olie zette de overheid vol in op kernenergie. Het milieu werd aangetast door zure regen en de koude oorlog zorgde voor een grote nucleaire dreiging. In dit klimaat ontstonden nogal wat actiegroepen die zich fel verzetten tegen kernenergie en de plaatsing van nucleaire wapens in Nederland. Er werd een permanent vredeskamp ingericht bij vliegbasis Woensdrecht en er vonden grote vredesdemonstraties plaats.

actie voeren

"We waren aangesloten bij verschillende landelijke en lokale vredesinitiatieven. En met 'Vredesgroep Grou' gingen we regelmatig met een busje naar Woensdrecht om actie te voeren

tegen het stationeren van kernraketten op de basis. En we waren natuurlijk begin jaren tachtig bij de grote demonstraties in Amsterdam en Den Haag waar meer dan een half miljoen mensen aan deelnamen", Vertelt Doede. Niets in hem doet denken aan de stereotype activist. Eerder straalt hij een bescheiden ingetogenheid uit. Toch besloten hij en Hella tot burgerlijke ongehoorzaamheid toen de Koördinatiegroep Weiger Atoomstroom opriep tot actie. "We betaalden voortaan de 'Bijdrage Nucleaire Stroom' van de energierekening niet meer. Het deel dat gelijkstond aan het percentage van de stroom dat nucleair was opgewekt". Dit dreigde tot afsluiting van de elektriciteit te leiden. "Uiteindelijk hebben we toen betaald".

Om niet alleen maar tegen zaken te zijn wilde een groep idealisten uit Fryslân, waartoe Doede en Hella behoorden, zich bezinnen op welke wijze ze een positieve bijdrage konden

Het bekende affiche van Opland met de oproep om naar Den Haag te komen voor de vredesdemonstratie.

leveren aan het energie- en milieuvraagstuk. Zij zagen hiervoor kansen door het stimuleren van windenergie. In 1985 vonden de eerste gesprekken plaats over de oprichting van 'De Vereniging tot Collectief Bezit van Windmolens Fryslân' (VCBW Fryslân) die in 1986, nu dertig jaar geleden, definitief een feit werd. Doede werd als één van de eersten lid van de nieuwe vereniging, al snel gevolgd door zijn vrouw.

Doede is de afgelopen dertig jaar steeds actief gebleven binnen de vereniging. Vooral na zijn pensionering in 1997 stak hij veel van zijn tijd in de promotie van de vereniging. "Ik ging mij al vrij snel met de PR bezighouden" memoreert hij. "Naast het bestuur was er een PR groep onder leiding van Riet du Pré, die voorlichting gaf over de mogelijkheden van windenergie op scholen, manifestaties en beurzen. We reisden de hele provincie door. En natuurlijk ook om leden te werven die daarna financieel konden participeren in één van de molenprojecten van de VCBW".

Zijn ervaring als werkvoorbereider in de metaal kwam hem goed van pas bij het organiseren van activiteiten en regelen van materialen. Zelf was hij niet zo'n klusser. "Ik zorgde er voor dat anderen konden bouwen", zegt hij lachend. "We maakten eerst gebruik van allemaal losse panelen. Later leenden we de stand van ODE, die nog weer later werd overgenomen. Omdat deze stand vrij zwaar was werd er daarna een aanhangwagen omgebouwd tot mobiele stand". Zo trokken ze jarenlang langs allerlei evenementen om duurzame energie onder de aandacht van het publiek te brengen.

Sinnerinner

Als Bouwe de Boer van de provincie tijdens de ALV van november 2005 zijn plannen ontvouwt voor de Frisian Solar Challenge, een wedstrijd voor door zonnekracht aangedreven boten langs de Friese 11 steden, besluit Noordenwind zich hiervoor in te schrijven. Er hoefde alleen nog maar een boot gebouwd te worden. Samen met een groep vrijwilligers klaarden ze die klus in iets meer dan een half jaar tijd. In juni van het volgende jaar finishten ze met hun 'Sinnerinner' als vierde in de open klasse, de klasse waar men vrij was in de keuze van de zonnepanelen en accu's. De boot bestond uit drie aan elkaar verbonden kano's waarop de zonnepanelen bevestigd waren. Bij de tweede editie kwamen ze beter besla-gen ten ijs. Ze lieten een botenbouwer een prachtige houten katamaranromp maken. Ursi Frehner legde contact met een bedrijf uit Duitsland voor zonnepanelen waar ook over gelopen kon worden. De botenbouwer had contacten in Amerika voor accu's. Het resultaat was prachtig en ze wonnen prompt de prijs voor de mooiste boot! Alleen het gewicht was een probleem. Door zijn bijna 1000 kilo was de boot niet vooruit te branden. Een hoge klassering

zat er dan ook niet in. Omdat de techniek zich razendsnel ontwikkelde en er toch heel veel tijd in ging zitten, voeren ze de derde editie van het evenement samen met Feenstra's Future uit Schettens, ook lid van Noordenwind. De 'Sinnerinner' is nu op beurzen en bij evenementen nog regelmatig de eyecatcher van de vereniging. "Vorig jaar nog bij de expo 'Duurzaam Grou' in het Aquaverium", zo vertelt hij met genoegen.

Hoewel hij geen man van de voorgrond is, zat Doede ook nog een aantal jaren in het bestuur van de vereniging. Tussen 2000 en 2006 leverde hij hier een bijdrage aan de continuïteit van de vereniging. In Wiekenwerk, de nieuwsbrief van de vereniging kom je ook regelmatig artikelen van hem tegen. Over duurzaam bouwen of wat al niet meer. Kortom een verenigingsman in hart en nieren.

Uiteraard kochten Doede en Hella ook een certificaat van de VCBW waardoor ze financieel participeerden in een molen van de vereniging. De inleg was 500,- gulden, waarover jaarlijks 5% rente werd uitgekeerd en waarvan na vijftien jaar de inleg volledig werd terugbetaald. Ook in latere projecten namen ze deel. Al met al bleef hun onbezoldigde inzet niet onopgemerkt. Doede werd daarom in 2005 tot erelid benoemd en Hella werd tot 'ridder in de orde van de Sinnerinner' geslagen.

En ook nu, na dertig jaar, zijn ze nog volop betrokken bij de vereniging Noordenwind en bezoeken trouw de ledenvergaderingen en nemen deel aan activiteiten. Hij betreurt het dat niet meer leden dit doen waardoor de opkomst bij de ledenvergaderingen meestal vrij laag is. "We kwamen een keer in Sneek de zaal binnen en die was helemaal vol! Ze kwamen alleen niet voor Noordenwind want al gauw bleek dat de ruimte dubbel geboekt was. De mensen van de vereniging gingen daarop maar in de huiskamer van het etablissement vergaderen. Daar pasten ze met z'n achten makkelijk in", herinneren Doede en Hella zich.

Het is fijn om te zien dat mensen van het eerste uur zich nog steeds zo thuis voelen in de vereniging. Want ook al is de schaal van de projecten verandert, de boodschap is nog steeds dezelfde. En mede door hun inzet is de inhoud daarvan de afgelopen dertig jaar steeds meer gemeengoed geworden. Een hartelijk dank zou op deze plek dan ook te weinig zijn. Tot op de volgende ALV dan maar?

Doede Boon en Piet Rodenburg in de stand van Noordenwind. Op de linkerfoto, Doede en Hella bij de Lagerwey van Piet Rodenburg. Een tragische aantekening hierbij is dat Piet overleed op de dag dat de molen geplaatst werd.

Onder toast Doede als stuurman van de Sinnerinner I op de goede afloop van de zonnebootrace.

De eerste molen van de vereniging wordt bij Zurich opgericht.

voor de kustgebieden. De conclusie van het bestuur is dat dit alles, samen met de tot dan toe ingelegde gelden, voldoende moet zijn voor bijna 4 molenprojecten.

locaties

Het vinden van geschikte locaties is een volgende kwestie. Niet alleen moest er aan de hinderwet worden voldaan, ook diende de beoogde plek in de buurt van een middenspanningskabel te liggen in verband met aansluitingskosten op 'Het Net'. In september '86 zijn er aanbiedingen voor 6 verschillende locaties. In Arum (bij een manege), Pingjum (bij een boerderij), Oudega (W) (op een stukje weiland bij een woonhuis), Harlingen (nog niet nader aangegeven), de kop van de Afsluitdijk (nabij het wegrestaurant) en Holwerd (op het industrieterrein). Om tot de juiste keus te komen wordt het Centrum voor Energiebesparing (CE) in Delft om advies gevraagd. De kop van de Afsluitdijk komt daarbij als beste uit de bus, gevolgd door Pingjum, Arum en Oudega. Uiteindelijk zullen de eerste 3 molens geplaatst worden bij Zurich (wegrestaurant), Holwerd (Ternaarderwei), Herbayum ('t War).

molenkeuze

Het CE uit Delft adviseerde ook bij de keuze van een molentype. "In principe en voorlopig" koos het bestuur naar aanleiding hiervan voor de aanschaf van een Lagerwey windturbine LW 15/75, met een ashoogte van 24 meter, een wiekdiameter van 15 meter en een vermogen van 75 kWh. Deze molen zou een opbrengst leveren van circa 115.000 kWh per jaar. Andere overwegingen om tot deze keuze te komen waren de bovengrens van 75 kW die de provincie stelde en de gunstige aanschafprijs. De kosten per molen bedragen, afhankelijk van de locatie, f147.500,-

tot f155.000,-. De vereniging moet hiervan zelf f25.000,- tot f30.000,- op het kleed leggen, het resterende bedrag wordt bijeengebracht door het aanvragen van diverse subsidies. Punt van aandacht is wel dat de molen van Lagerwey nog niet door het Energie Centrum Nederland (ECN) is goedgekeurd, wat noodzakelijk is voor toekenning van de subsidies. Naar verwachting wordt de goedkeuring uiteindelijk tijdig verleend.

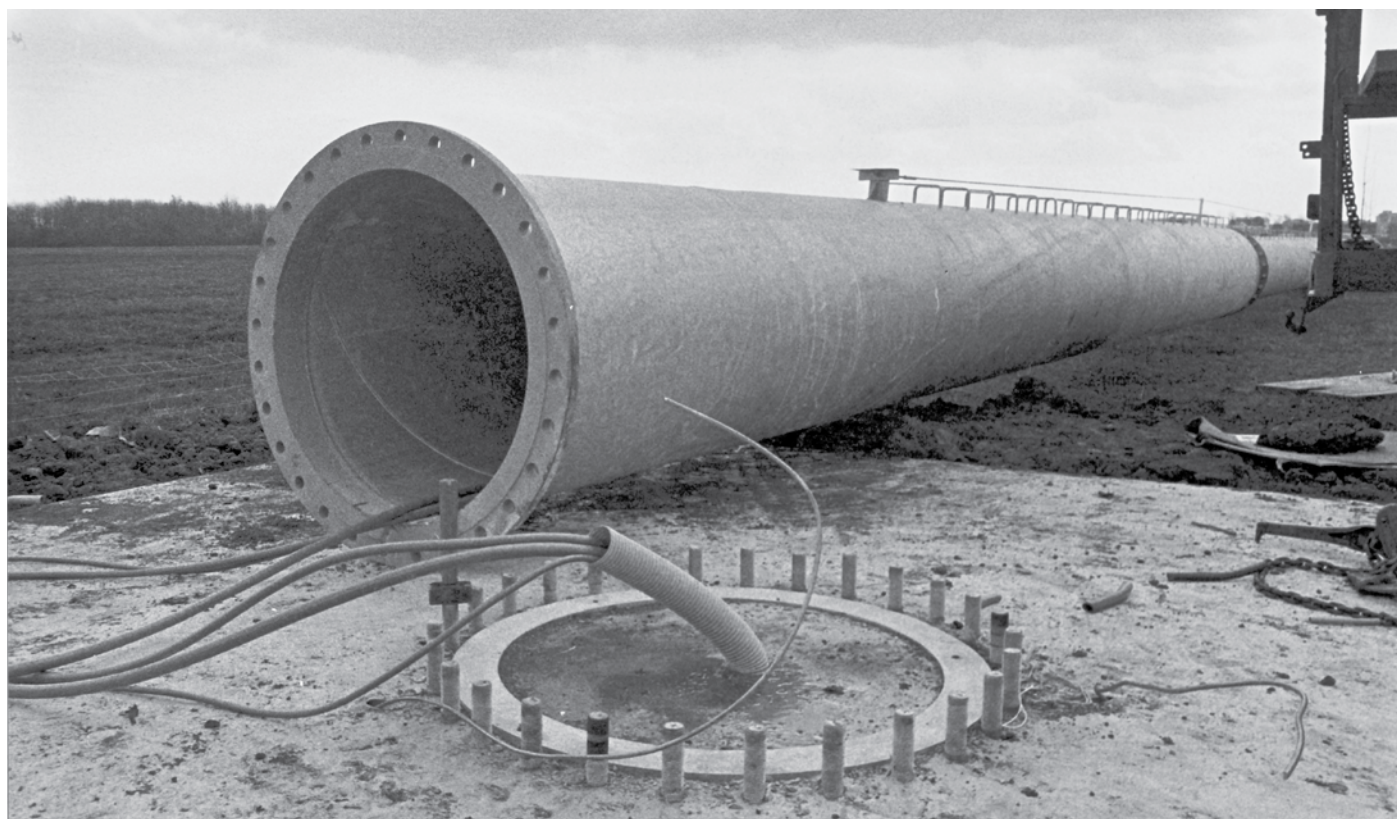
de tijd dringt!

Nu de keuzes gemaakt zijn is het tijd om snel over te gaan tot het aanschaf- en plaatsings-traject. Om voor de gestelde subsidies in aanmerking te komen moet men voor 31 december '86 handtekeningen zetten onder het koopcontract. Plaatsing kan in volgende jaren zijn beslag krijgen. Op 23 december 1986 wordt daarom een overeenkomst gesloten met Lagerwey, zij het onder ontbindende voorwaarden. De eerste drie molens worden uiteindelijk in de loop van 1988 in gebruik gesteld.

financiering

Om de bovengenoemde bedragen bijeen te brengen geeft de VCBW Fryslân certificaten uit. Deze certificaten van inleg bedragen minimaal f25,- en maximaal f1.000,- en hebben een looptijd van 15 jaar. Jaarlijks wordt over het ingelegde geld 5% rente betaald en aan het eind van de looptijd wordt de inleg volledig terugbetaald. De rente wordt betaald uit de verkoop van opgewekte stroom aan het PEB waarmee in dit stadium 'constructief overleg' wordt gevoerd. Begin '88 heeft de vereniging 211 leden die in totaal f83.740,- bijeen brachten. In augustus van dat jaar is het ledental al gegroeid tot 285 leden en bedraagt de gezamenlijke inleg f109.304,-.

Een Lagerwey molen, net voordat deze wordt geplaatst.

VCBW plaatst eerste coöperatieve molen

De eerste 75 kW Lagerwey molen van de vereniging wordt geplaatst bij wegrestaurant Zurich. Hoewel het bestuur aanvankelijk dacht dat deze locatie verloren was gegaan aan het PEB die er in maart '87 al een molen plaatste, bleek er voldoende ruimte voor plaatsing van een tweede molen op deze windrijke plek. Op zaterdag 30 januari '88 was het uiteindelijk zover en stelde gedeputeerde Cock van der Horst, een warm pleitbezorger van duurzame energie, de turbine officieel in werking tijdens een feestelijke bijeenkomst in wegrestaurant Zurich. Vanaf dat moment begint de vereniging te oogsten.

rekensommen

Wanneer je naar de historie van windenergie kijkt, duizelt het je regelmatig van de cijfers en sommen. De kWh's en MW's vliegen je om de oren. En ieder rekent vaak met aannames en eigen interpretaties. Zo is de Lagerwey 75 kW volgens het ene bericht goed voor de stroomvoorziening van 60 gezinnen, terwijl dit er later 75 zijn. Een ander in het oog springend verschil van inzicht gaat tussen voor en tegenstanders over de periode waarin een molen zichzelf terugverdient. Tegenstanders beweren (ook nu nog!) dat de werkelijke kosten voor het maken, plaatsen en onderhouden zich onmogelijk ooit laten terugverdienen. Voorstanders van windenergie stellen dat dit, afhankelijk van het molentype, driekwart tot anderhalf jaar duurt. Uiteindelijk is de praktijk de scherprechter. Een overzicht van de vereniging van begin 1990 laat zien dat de inkomsten uit levering van stroom aan het PEB over de eerste twee (onvolledige) jaren f 89.903,63 bedragen. Tel uit je winst!

terugleververgoeding.

Een terugkerend debacle binnen de windbranche is de terugleververgoeding die door elektriciteitsmaatschappijen wordt betaald. In aanloop naar de plaatsing wordt gerekend met 4,3 cent per kWh. Volgens woordvoerder Albert Kooiker van de vereniging in het Nieuwsblad van het Noorden van 1 februari 1988, "Een belachelijk lage prijs waar het PEB na aftrek van de kosten, wel een dubbeltje pure winst per kWh aan overhoudt". Uit het overzicht over de eerste jaren blijkt dat dit gemiddeld 8,44 cent is geworden. Strijdpunt is daarnaast de plaatsing van de molen 'voor of achter de meter' en of de VCBW als grootverbruiker of particulier consument wordt aangeduid, waarvoor verschillende tarieven gelden. Achter de meter zou betekenen dat bij levering de meter terug zou lopen en de uitkering hoger zou zijn. Voor de meter houdt in dat er met het PEB onder-

handeld dient te worden over de tarieven. Een ander struikelblok vormde in het begin de maandelijkse meteropname bij de molen door een medewerker van het PEB en de daarmee gepaard gaande kosten. Uiteindelijk wordt bepaald dat de vereniging zelf de standen door mag geven. Jaarlijks wordt dit daarna gecontroleerd door het PEB.

locatie Pingjum

Op de beoogde locatie bij Pingjum werd uiteindelijk geen VCBW molen geplaatst. Deze was gepland op het erf van de recreatieboerderij van Jos en Lineke Duindam, beiden zeer actieve verenigingsleden, Lineke was zelfs nog geruime tijd bestuurslid. Zij besloten om een eigen Lagerwey te plaatsen. Hoewel de vereniging het verlies van de locatie betreurde, was men enthousiast over de plaatsing van al weer een molen. Het totale Friese vermogen werd immers ook hiermee vergroot.

de tweede en derde molen

Al snel volgt de plaatsing van nog twee molens van hetzelfde type Lagerwey. Op vrijdag 24 juni wordt de tweede molen aan 't War bij Herbayum in gebruik genomen. De officiële handeling hiervoor wordt in dorpscentrum 'De Punt' verricht door wethouder T.H.A.M. Janssen die daartoe een schaalmodel in werking stelt. Bij Holwerd aan de Ternaarderwei wordt daarna op 29 oktober de derde Lagerwey in gebruik genomen. Met een bescheiden plechtigheid in restaurant Land- en Zeezicht wordt de officiële handeling hiertoe verricht door wethouder Douwe de Boer van Dongeradeel.

Voorzitter Thomas Hoitinga spreekt de leden toe bij de ingebruikname van molen 1 bij Zurich.

In februari 1990 wordt molen 1 geveld door storm. Hieronder wordt de nieuwe kop geplaatst.

Na meer dan een jaar vertraging door bezwaarprocedures wordt molen 4 bij Holwerd in gebruik genomen.

Wim Kok komt naar Holwerd om molen 4 officieel in gebruik te nemen. Hij blijkt bij die gelegenheid goed op de hoogte van ontwikkelingen met betrekking tot windenergie.

de vierde vertraagd

Hoewel de eerste drie molens ook pas na een jaar tot anderhalf na aanvang van procedures in gebruik werden genomen, was dit toch relatief snel ten opzichte van de tijd die het kostte om molen 4 in bedrijf te krijgen. Deze was gepland aan de Miedwei bij Holwerd. Door omwonenden werden twee bezwaarschriften ingediend. De bezwaren betroffen het verwachte lawaai en het gevoelsargument, 'we willen ze niet in onze omgeving'. Toen de partijen er in onderling overleg niet uit kwamen, hakten de Provinciale Staten de knoop te langens leste door en besloten in het voordeel van de VCBW Fryslân. Al met al leverde het meer dan een jaar vertraging op. De molen werd pas op 25 augustus 1989 in gebruik gesteld.

de politiek

Na alle oponthoud wilde de vereniging aanvankelijk afzien van feestelijkheden rond de ingebruikname. Hierin kwam verandering na een telefoontje van de ODE. Zij vroegen of het mogelijk zou zijn om Wim Kok, op dat moment fractievoorzitter van de PvdA in 2^e Kamer, de officiële ingebruikname te laten verrichten. Er was eerst nogal wat weerstand tegen dit voorstel. Er waren immers verkiezingen in aantocht en de vereniging had geen zin zich voor dat karretje te laten spannen. Men was simpelweg niet overtuigd van de politieke inzet van de PvdA om te komen tot een beter milieu. Toch ging men uiteindelijk overstag omdat men ook de publicitaire aandacht zag van zo'n gebeurtenis.

Kok komt te laat

Op de betreffende vrijdagavond zou Kok aanwezig zijn om de feestelijke handeling te verrichten en de genodigden toe te spreken. Door oponthoud onderweg tijdens de campagne kwam hij echter te laat en had partijgenoot Wöltgens Kok's toespraak reeds uitgesproken. Nadat Kok alsnog de officiële ingebruikname deed, vertrok het gezelschap daarna naar het plaatselijke café waar de partijcoryfee voor de vuist weg nog een praatje hield. Hier bleek hij, tegenover een wantrouwend publiek, goed op de hoogte van de materie. Hij vindt, 'Het bouwen van molens door particulieren en coöperaties aanbevelingswaardig en ook dat de terugleververgoeding omhoog moet'. Daarnaast kreeg de vereniging de verwachte publiciteit. Zowel het NOS Journaal als de actualiteitenrubriek 'Hier & Nu' besteden er uitgebreid aandacht aan. Met molen 4 is dan ook de plaatsing van de eerste serie molens voltooid.

de vereniging groeit!

In de beginjaren had de vereniging de wind behoorlijk in de rug en neemt het aantal geëxploiteerde molens snel toe. Zo wordt de Newinco Aerotech bij het wegrestaurant Zurich van het PEB overgenomen en wordt op 30 augustus 1990 aan de ledyk bij Burdaard een vijfde Lagerwey in gebruikgenomen. Het paradepaardje van het VCBW is in die tijd de Enercon 33 die op 9 november 1991 in bedrijf gesteld. Met een masthoogte van 35 meter, een wiekendiameter van 33 meter en een vermogen van 330 kWh is deze 'molen 7' op dat moment de grootste in Fryslân! Aan de Hollewei bij Ternaard wordt daarna op 27 april 1993 een zesde Lagerwey, 'molen 8', in bedrijf gesteld. Tenslotte wordt in juni '95 een Micon M700, 'molen 9', met een vermogen van 225 kWh aan het bezit toegevoegd.

problemen bij Wons

Bij de ingebruikname van de Enercon bij Wons aan de A7 waren de verwachtingen hoog gespannen. Met een vermogen van 330 kWh en een verwachte productie van een miljoen kWh op jaarbasis zouden de opbrengsten van de VCBW molens in één keer verdubbelen. Al snel blijkt echter dat de turbine, zoals molens rond

die tijd genoemd gaan worden, meer lawaai maakt dan de door de gemeente Wûnseradiel gestelde norm van 35 decibel. Vooral de dichtstbijzijnde buurman, boer Cees Kooistra, die op 260 meter van de molen zijn bedrijf voert, maakt bezwaar. De molen moet daarom tussen 11 uur 's avonds en 7 uur 's ochtends worden stilgezet wanneer de windsnelheid 6 tot 8 meter per seconde bedraagt. Omdat het om een constructiefout van de leverancier gaat, wordt Enercon aansprakelijk gesteld. Door plaatsing van een nieuwe tandwielkast en bekleding van het motorhuis met lood hoopt deze het geluid weer onder de norm te krijgen. Hoewel de aanpassing slaagt blijkt het met de bedrijfszekerheid van de turbine slecht gesteld en staat deze regelmatig stil.

ondertussen in Groningen en Drenthe

Net als in Fryslân werd in 1986 ook een VCBW in Groningen/Drenthe opgericht. Maar anders dan in Fryslân lukt het deze vereniging niet om een groot aantal molens op te richten en te exploiteren. Waarschijnlijk door een gebrek aan locaties en bestuursleden. In 1992 draait er alleen bij de Rijksuniversiteit een molen. Deze als 100'ste Lagerwey geplaatste molen zien we in latere overzichten benoemd als 'Pascal'. Om de impasse te doorbreken besluit de Groninger vereniging haar activiteiten samen te voegen met de Friese.

Noordenwind

Omdat de naam van de Friese vereniging velen al langer een doorn in het oog was, er wordt zelfs gesproken van gedrocht, besluit men tot een naamswijziging. Tijdens de vergaderingen passeren verschillende opties de

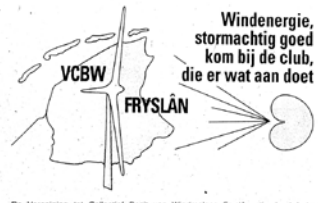
revue. Het wordt in ieder geval niet 'Vereniging tot Collectief Bezit van Windmolens in Noord-Nederland'. Uiteindelijk kiest men voor de huidige naam 'Noordenwind'. In 1994 krijgt de fusie officieel haar beslag. Na de samenvoeging wordt in juni 1996 in Hornhuizen een tweede Groninger molen opgericht. Dit brengt het totaal aantal molens van de VCBW Noordenwind op 11.

een vaste kracht

Begin jaren negentig lopen de pioniersjaren ten einde. Tot dan toe hebben bestuursleden en vrijwilligers de administratie en werving voor hun rekening genomen. Uren, dagen, maanden en jaren hebben ze met hun volhardende inzet de vereniging tot een serieuze speler in de windenergie gemaakt. Door toenemende omvang van het molenpark en de samenvoeging met Groningen is dit echter niet langer op te brengen. Daarom wordt in 1993 besloten een medewerker in dienst te nemen en een kantoorpand te huren. Er wordt een personeelsadvertentie geplaatst waarop maar liefst 120 reacties komen. Na selectie en gesprekken wordt Griet Wiegersma voor ±15 uur per week aangesteld. In Drachten wordt daarna een kantoor gehuurd aan de Van Haersmasingel. Het kind is volwassen geworden!

Om de toenemende werkzaamheden van VCBW Fryslân in goede banen te leiden wordt begin jaren negentig een Aktieve Vrouw of Man gezocht.

De Vereniging tot Collectief Bezit van Windmolens Fryslân stimuleert het gebruik van duurzame energie en doet dat met name door het zelf oprichten en exploiteren van windturbines. De vereniging heeft inmiddels ruim 200 leden en windturbines. Enkele nieuwe projecten zijn in voorbereiding.

Voor ondersteuning bij de uitvoerende taken van het bestuur zoeken wij een

Aktieve VROUW OF MAN

voor 10 à 20 uur in de week

De taken zullen in overleg met het bestuur worden ingevuld. Wij denken ondermeer aan:

- financiële en ledenadministratie
- archivering en postverwerking
- secretariaat werk en andere verspreidingswerkzaamheden
- gegevensonderzoek ten behoeve van nieuwe locaties
- ondersteuning bij P.R.-activiteiten

Wij verwachten van de kandidaten dat zij de doelstelling van de vereniging onderschrijven, zelfstandig kunnen werken op minimaal middelbaar niveau, ervaring hebben met genoemde werkzaamheden, affiniteit hebben met vrijwilligersorganisaties. Het is van belang dat de kandidaat de vereniging kan vertellen en kunnen beschrijven over eigen vervoer. Het heeft de voorkeur indien u in de omgeving van Drachten woont.

Wij bieden een salariering die in nader overleg zal worden bepaald en een vergoeding van gemaakte kosten.

Nadere informatie kunt u krijgen (na 19.00 uur) bij penningmeester Gerrit de Raad, tel. 05125 - 2525 en secretaris Jan Hoeksma, tel. 05120 - 30205. Uw sollicitatie met daarbij aangegeven uw opleiding en ervaring dient u binnen 14 dagen te richten aan het bestuur, postbus 76, 8600 AS Sneek.

Voor algemene informatie over de vereniging kunt u bellen met Jos Dandam, tel. 05177 - 9033.

De wieken van de Enercon 33 worden bij Wons gemonteerd.

Onderaan beide pagina's: de ingebruikname van de molen 'Pascal' in Groningen.

Noordenwind heeft door de jaren heen veel voorlichting over windenergie gegeven. Boven in 1994 in de Lawei in Drachten. De stand stond binnen en buiten waren verschillende turbines opgesteld.

Op de onderste foto twee altijd actieve Pr-leden van de vereniging. Riet du Pré en Ursi Frehner bemensen de stand bij de finish van de zonnebootrace.

de PR-groep

Vanaf het begin is Noordenwind ook doorlopend druk geweest met voorlichting over wind- en duurzame energie en met werving van nieuwe leden. Voorlichting was belangrijk om de bevolking mee te krijgen in de plannen en om vooroordelen over DE weg te nemen. Werving van nieuwe leden was van groot belang omdat groei van het ledental niet alleen betekende dat men serieuzer genomen werd, maar juist ook om meer gelden ingelegd te krijgen om de projecten te kunnen realiseren. Bij de ingebruikname van de eerste molen stond daartoe al een tentoonstelling opgesteld over windenergie. Deze was gemaakt door Jelle Klaver. Hij was ook degene die de prille historie van de vereniging in een fotoboek vastlegde. Later werd een aanhangwagen omgebouwd tot mobiele stand. Een ander prominent lid van de PR-groep was bestuurslid en later zelfs enige tijd waarnemend voorzitter, Riet du Pré. Lange tijd gaf zij inspirerend leiding aan de vrijwilligers van de voorlichting.

scholen, expo's en info's

Naast presentaties bij ingebruiknamen richtte de PR-groep zich op deelname aan expo's die aansloten bij de doelstellingen van de vereniging en op voorlichting aan kinderen op scholen. Hier lag immers de toekomst. Ook verzorgden ze de informatievoorziening over Noordenwind bij verenigingsmolens door het plaatsen van borden en vitrines en zelfs het blad van een picknicktafel werd bij de molen van Wanswert als informatiedrager ingezet.

de groei stagneert

Na de vliegende start waarin de vereniging in tien jaar tijd 11 molens oprichtte, kwam er een periode van stagnerende groei. Het politieke klimaat veranderde. De IPW subsidies liepen af en overheden stelden ook andere subsidies naar beneden bij. Daarnaast werd het steeds moeilijker om geschikte locaties voor turbines te vinden. Doordat veel geschikte plekken al benut waren en omdat de molens steeds groter werden en daarmee de regelgeving aangescherpt. Hierdoor komt de doelstelling van de landelijke overheid om in het jaar 2000 een vermogen van 1000 MW te hebben opgesteld in het gedrang.

nieuwe streekplannen

In zowel Groningen als Friesland zijn de provinciebesturen eind jaren '90 bezig met het opstellen van nieuwe streekplannen met betrekking tot Ruimtelijke Ordening. Het beleid ten aanzien van plaatsing van windturbines wordt hierin geëvalueerd en kaders voor het oprichten van nieuwe geformuleerd. Voor Noordenwind zijn deze stukken van groot belang omdat ze bepa-

lend zullen zijn voor een eventuele verdere groei. De eerste tekenen zijn ongunstig. Zo wil men in Groningen de masts hoogtes beperken tot 40 meter, waardoor een rendabele exploitatie langs de kust al lastig wordt en verder landinwaarts zelfs onmogelijk. Reden voor het bestuur om zich in de politieke lobby te mengen en te pleiten voor meer ruimte voor windenergie in de plannen.

Windstreek 1

In Friesland is het 'ontwerpprojectstreekplan Windstreek 1999' in de maak. Na het verschijnen kunnen belanghebbenden hun visie hierover uitspreken. In het stuk wordt gesproken over vermindering van het aantal solitaire molens, opschaling, clustering, masts hoogten en de locatie Afsluitdijk. Noordenwind probeert waar mogelijk invloed uit te oefenen. De vereniging pleit er voor dat niet alle aandacht naar de Afsluitdijk moet gaan en vindt dat het plaatsen van solitaire molens onder voorwaarden mogelijk moet blijven. Ook moet het mogelijk blijven om clusters op het vasteland te plaatsen. Ten aanzien van de masts hoogte bepleit ze dat eerder de verhouding tussen masts hoogte en wiekendameter maatgevend moet zijn voor landschappelijke inpassing. Dit biedt bovendien de mogelijkheid om mee te groeien in de technische ontwikkelingen.

Windstreek 2

Uiteindelijk wordt de ontwikkeling van Windstreek 1999 stopgezet omdat de voorgestelde wijzigingen zo ingrijpend zijn dat ze in strijd zijn met de Wet op de Ruimtelijke Ordening. De verdere uitwerking wordt over de verkiezingen heen getild en zal dan worden uitgewerkt in een geheel nieuw provinciaal windenergiebeleid. Titel? Windstreek 2000. Ook in Groningen staat het voorgestelde beleid onder druk. Hier kiest men er voor om voorafgaand aan de herziening een brede discussie met de bevolking te voeren.

een nieuwe elektriciteitswet

Op 1 januari 1999 wordt er in Nederland een nieuwe elektriciteitswet van kracht die de consument meer vrijheid geeft in de keuze van zijn stroomleverancier. Hierdoor veranderen de concurrentieverhoudingen aanzienlijk. Noordenwind realiseert zich dat ze als kleine elektriciteitsproducent, als ze een rol van betekenis wil blijven spelen, samenwerking zal moeten zoeken met anderen. Men besluit de mogelijkheden en onmogelijkheden voor een SGEP (Samenwerkende Groene Energie Producenten) te gaan onderzoeken. Dit komt echter niet van de grond. De eeuw loopt ten einde en al gauw zal blijken dat bovengenoemde ontwikkelingen tot grote veranderingen zullen leiden.

nieuwe eeuw, nieuwe kansen!

Nee, er kwam geen millennium bug en alles draaide op 1 januari 2000 gewoon door. Ook de molens van de vereniging bleven dienst doen, ook al stond hun voortbestaan door van overheidswege voorgestelde opschaling en clustering wellicht onder druk. De balans kon worden opgemaakt en de doelstelling van 1000 MW in 2000 bleek bij lange na niet gehaald. Het was eind 1999 blijven steken op 410 MW. Toch leek het er op dat duurzame energie hoger op het prioriteitenlijstje van de overheid was komen te staan. Door dat cijfers in de discussie over de opwarming van de aarde ten gunste van duurzaam uitvielen, werd het belang ervan groter. Voor Noordenwind betekende de veranderde perceptie dat de vereniging zelf ook op moest schalen.

financiële risico's

Door de invoering van de nieuwe elektriciteitswet verandert het energielandschap zodanig dat de vereniging zich realiseert dat ze waarschijnlijk geen nieuwe molens meer zal kunnen plaatsen. Niet alleen omdat er in het beleid geen plaats meer is voor solitaire molens, maar ook omdat de investering in een enkele molen nu al tussen de 3 en 4 miljoen bedraagt. Het bestuur vindt dat de financiële risico's die de verenigingsvorm met zich mee brengt te groot worden. Daarnaast wil ze zich wapenen tegen grote commerciële projectontwikkelaars die nu ook een graantje mee willen pikken. Om deel te kunnen blijven nemen in windenergieprojecten wordt daarom de mogelijkheid onderzocht om een BV op richten. Deze kan dan in opdracht van de vereniging deelnemen in grootschalige projecten. Op 11 november 2000 op de 30^e ALV nemen de leden unaniem de voorgestelde statutenwijziging aan die het oprichten van een BV mogelijk moet maken.

locatieontwikkeling

Nu het statutair mogelijk is om een BV op te richten, kan er weer gekeken worden naar participatie in windprojecten. Er is sprake van verschillende initiatieven in Noord-Nederland. In Friesland lijkt het project 'Wyn yn de Rêch' langs de Wâldwei in Smallerland kansrijk, hoewel het 'bij de gemeente blijft hangen' door het nieuwe provinciale beleid. In Groningen 'gloort enig licht' voor deelname in de Eemsmond en Delfzijl. In Drenthe blijft Coevorden een mogelijkheid maar verwacht men een lange procedurele weg.

zonne-energie

Noordenwind is zich bewust dat de doelstellingen voor verduurzaming niet alleen uit wind kunnen komen. Men kijkt daarom ook

naar de mogelijkheid om zonne-initiatieven te ontplooiën. Men vindt echter wel dat het niet een zoveelste proefopstelling moet zijn, maar dat er daadwerkelijk rendement gemaakt moet kunnen worden, iets waar op dat moment nog geen zicht op is. Uiteindelijk kiest men er voor om vooralsnog geen projecten te initiëren. Wel besluit men een educatief initiatief van informatiecentrum 'Mar en Klif' in Gaasterland te ondersteunen dat in maart 2002 wordt gerealiseerd. Noordenwind doneert 7.000,- euro en de opbrengsten van het project worden voortaan in Wiekenwerk in de overzichten meegenomen. Het bestuur van Noordenwind legitimeert haar deelname door te stellen dat, "ten opzichte van een windturbine de opbrengst van zonnepanelen bescheiden is en op dat moment zeker nog niet rendabel, maar dat je een zonnepaneel op veel plaatsen kwijt kunt en vele kleintjes weer één grote maken". Daarnaast tekent ze aan dat deze techniek zich zal blijven ontwikkelen en dat ook windenergie ooit klein is begonnen.

Thomas Hoitinga

Noordenwind krijgt op 12 april 2000 een triest bericht. Thomas Hoitinga is overleden. Sinds de oprichting was hij 13 jaar als voorzitter één van de boegbeelden van de vereniging geweest en loodste hij als zodanig de vereniging door de turbulente beginjaren. Later na zijn pensionering stak hij nog meer energie in Noordenwind en hielp hij waar hij kon. Met het plaatsen van een infobord of met het inrichten of bemannen van de stand. Nog geen jaar later overleed zijn vrouw Ineke. Ook zij was jarenlang enthousiast actief in Noordenwind.

kaderdagen

Eén van de bindende activiteiten van de vereniging waren de kaderdagen. Thomas Hoitinga vond dit een jaarlijks hoogtepunt. Hij vond het belangrijk om de onderlinge contacten tussen de leden levend te houden en mensen iets terug te geven voor hun inzet. Een kaderdag was eigenlijk een excursie. Een bus vol mensen trok er dan gezellig een dag op uit. Natuurlijk gingen de reisjes naar windenergieverwante plaatsen. Men bezocht bijvoorbeeld proefparken en turbineleveranciers. Altijd met het doel iets op te steken, maar zeker ook om bij te praten en de cohesie binnen Noordenwind te versterken.

Hieronder een bezoek aan Enercon in het Duitse Aurich

windmolenpark A7

Het noordwesten van Fryslân is vanaf het begin steeds de gedroomde locatie geweest voor plaatsing van turbines. Al sinds het einde van de jaren '80 had de gemeente Wûnseradiel door een constructieve grondhouding bijgedragen aan de ontwikkeling van windenergie. Hierdoor stond er in 2001 al een veelheid molens. Een volgende logische stap die de gezamenlijke belanghebbenden, daarbij geholpen door de Grontmij, als gevolg van het nieuwe beleid van schaalvergroting maakten, was de oprichting van de Stichting Opschalingcluster A7. Noordenwind nam zitting in het bestuur van deze stichting die dit voorbeeldproject vorm moest geven. Het plan omvatte de oprichting van vier 2MW Vestas V80/2000 turbines met een masthoogte van 78 meter langs de A7 bij Wons. Voorwaarde was dat er in ruil hiervoor 12 of 13 oude turbines moesten worden afgebroken. De doelen van het project luiden:

Twee molens van het eerste uur van de vereniging die nog steeds dienst doen. Boven die bij Burdaard en onder bij Holwerd aan de Ternaarderwei.

- **het opwekken van zoveel mogelijk DE**
- **een bedrijfseconomisch voldoende aantrekkelijk plan dat winturbine eigenaren prikkelt tot deelname**
- **landschap- en milieuwinst door sanering en concentratie**
- **financiële ondersteuning van dorpsverenigingen**

Op 29 augustus 2001 presenteerde de stichting onder grote belangstelling haar plannen in het dorpshuis van Wons. Wethouder Boersma sprak hierbij zijn waardering uit voor de wijze waarop de initiatiefnemers aan het project hadden gewerkt en constateerde daarna dat na deze avond de officiële procedures plaats moeten vinden.

procedures en subsidies

Het is ondertussen begin 2003 als het projectplan behandeld wordt in de commissie grondgebied van de gemeente Wûnseradiel. Deze moet beoordelen of het plan 'de procedure in kan'. Hierna kan de artikel 19 procedure voor het aanpassen van het bestemmingplan van start gaan. Dit is een procedure waarin tot aan de Raad van State bezwaren kunnen worden ingebracht. De realisatie kan hierdoor een langdurig traject worden. Even dreigt ook nog de nieuwe subsidieregeling voor windenergie, de zogeheten Milieukwaliteit van de Elektriciteitsproductie (MEP) roet in het eten te gooien. Deze stelt een vergoeding van 2,4 cent per kWh in het vooruitzicht. Men constateert dat van dat geld geen enkel windproject nog rendabel opgezet kan worden. De lobby vanuit de windenergie hoek zorgt ervoor dat Den Haag de subsidie verhoogt naar 4,9 cent. Er wordt opgelucht adem gehaald. Toch zal het nog zes jaar duren voor het opschalingcluster in gebruik wordt gesteld.

Noordenwind doet mee aan zonnebootrace

Op de ALV van november 2005 houdt Bouwe de Boer, energiecoördinator van zowel de Gemeente Leeuwarden als de Provincie Fryslân een voordracht. Vanuit zijn functie is hij betrokken bij de activiteiten van de onlangs opgerichte stichting EnergyValley, een samenwerkingverband tussen de Noordelijke provincies die er naar streven het duurzame energiecentrum van West-Europa te worden. Daarnaast is hij initiatiefnemer en drijvende kracht achter de 'Frisian Nuon Solar Challenge'. Een wedstrijd voor door zonne-energie aangedreven boten langs de Friese 11 steden. Wubbo Ockels is ambassadeur van de Solar Challenge. Aan de race doen verschillende Technische Hogescholen uit binnen- en buitenland mee. Noordenwind besluit ook deel te nemen aan dit evenement dat prachtige publicitaire kansen biedt. Een tiental vrijwilligers begint voortvarend aan de bouw van een eigen boot. Deze eersteling bestaat uit drie aan elkaar bevestigde kano's met daarop zonnepanelen die de elektrische motor aandrijven. Na het uitschrijven van een prijsvraag wordt de boot 'Sinnerinner' gedoopt.

Sinnerinner wordt vierde!

Hoewel meedoen belangrijker is dan winnen, is het solarbootteam reuze trots op de 4^e plaats die ze in de eerste editie halen. Er wordt besloten een geheel eigen houten boot te laten maken om daarmee nog beter voor de dag te komen bij de volgende zonnebootrace. Vrijwilligers Gerard Schol en Peer Arendz nemen een groot deel van de bouw voor hun rekening en de enthousiaste PR-commissie benutte de race om met de mobiele stand langs de route mensen te enthousiasmeren voor duurzame energie. Door problemen met de schroef en het gewicht slaagde het team er niet in de prestatie van de voorgaande editie te evenaren. Wel kreeg de boot het predicaat 'mooiste boot' toegekend.

Feenstra's Future en Noordenwind

Om het mooie met het snelle te combineren zocht men voor de 3e zonnebootrace samenwerking met Noordenwindlid Tjeerd Osinga uit Schettens die met team Feenstra's Future in de vorige editie als derde eindigde in de open klasse. Doel is snelheid aan schoonheid te koppelen. Deze boot werd uiteindelijk vierde. Ze legden de 216 km lange traject af in 16 uur en 36 minuten. Een gemiddelde snelheid van 13,2 km/u op niet meer dan zonnestralen!

positieve beeldvorming

Wanneer er teruggekeken wordt op de drie keer dat Noordenwind deelnam aan de race kan geconstateerd worden dat het de vereniging goed heeft gedaan om weer met concrete zaken

bezig te zijn en het een prima gelegenheid bood om bij te dragen aan positieve beeldvorming over DE. Door de race en de boten te koppelen aan de PR-activiteiten maakte het Noordenwind zichtbaar in tijden die gekenmerkt werden door taaie procedures die doorlopen moesten worden om de nieuwe cluster A7 te kunnen realiseren.

vorderingen A7

Nadat de gemeente Wûnseradiel haar bestemmingsplan heeft gewijzigd om windpark A7 mogelijk te maken, wordt dit in juli '04 door de provincie goedgekeurd. De aanvraag voor de bouwvergunning kan de deur. Het is echter ook in deze fase nog steeds mogelijk om bezwaren in te dienen. En inderdaad komen er na goedkeuring een aantal bezwaarschriften binnen. Deze worden in eerste instantie door de gemeente behandeld. Daarna hebben de bezwaarmakers nog de mogelijkheid om in beroep te gaan. Vooruitlopend op de exploitatie wordt in 2005 door de deelnemers in de opschaling-cluster wel alvast een BV opgericht.

hoger beroep ongegrond

Op 21 februari 2007 komt het verlossende woord over de realisatie van windpark A7. De Raad van State verklaart het hoger beroep tegen de bouw ongegrond. Ze stelt dat het bouwplan niet in strijd is met het streekplan en verklaart ook de angst voor geluidsoverlast ongegrond. Een onherroepelijke bouwvergunning is een feit en de turbines mogen gebouwd worden. Na jaren krijgt Noordenwind weer de kans om te participeren in een windenergieproject.

Op de grote foto de Sinnerinner 2 bij de finish in de Prinsentuin in Leeuwarden. Op de kleine foto Leeuwarder wethouder Hetty Hafkamp die de doop van de boot voor haar rekening nam. Links van haar toenmalig Noordenwind voorzitter Sicco Boorsma.

Noordenwind in pdf

Op 19 juni '07 wordt met Enercon een koopovereenkomst getekend voor vier E82 turbines met een opbrengst van 2.300 kWh per stuk. Dit omdat de levertijd van de Vestas V80 waar eerst voor gekozen was te lang zou worden. De plaatsing van de eerste van deze turbines is gepland op eind '88. In de eerste maanden van 1989 worden de andere drie opgesteld en kan het park gaan draaien. Noordenwind neemt een belang van 12% in het windpark.

Cramer opent A7

Na 8 jaar volhardend plannen maken, vergaderen en bouwen is het op 7 mei 2009 zover. Minister Jaqueline Cramer opent officieel de eerste opschalingcluster waar de vereniging een aandeel in heeft. Bijzonder is ook dat het project zonder betrokkenheid van een groot energieconcern tot stand is gekomen. Het park is daarnaast ook het eerste in het kader van de opschaling-cyclus. Bij de opening gaf de minister, door met een Friese vlag te zwaaien dan ook tegelijkertijd opdracht om molen 1 bij Zurich af te breken.

A7 presteert boven verwachting

Na de ingebruikname wordt al snel duidelijk dat de cluster boven verwachting presteert. Er wordt op basis van de prestaties in de eerste drie maanden gerekend op een jaaropbrengst van 30 mln kWh waarvan 12% voor rekening is van Noordenwind. Dit zou uiteindelijk moeten resulteren in een jaarrendement van 3.6 mln. Het eerste jaar dat het park volledig draait valt dit toch iets lager uit. Omdat de 'Windex' over 2010 slechts 77% van het 10-jarig gemiddelde

was, moet de opbrengst van 3.012.300 kWh met een factor 1,3 vermenigvuldigd worden en komt het gemiddeld te verwachten resultaat van het totale park op 32,6 mln kWh en dat voor het aandeel van Noordenwind op 3,9 mln kWh. Ter vergelijking; In topjaar 1996 was de totale opbrengst van de molens van de 11 verenigingsmolens 2,5 mln. Kortom, de opbrengsten zijn structureel en fors gegroeid!

opmeppen, saneren en verkopen

Om in aanmerking te kunnen blijven komen voor subsidie op geleverde stroom liet de vereniging haar molenpark rond 2003 nog een keer 'opmeppen'. Dit naar aanleiding van de MEP (Milieu Effect Rapportage). In dit traject werden bestaande molens technisch ge-update. Om te kunnen participeren in A7 verplichtte Noordenwind zich om haar molen 1 en 6 af te breken. De turbine in Hornhuizen (molen 11) werd in 2010 verkocht aan boer Rietema, op wiens grond de molen al stond. Het aantal molens van de vereniging werd daarmee teruggebracht tot 7 (inclusief de deelname in A7).

Op 7 mei 2009 opent minister Jaqueline Cramer het windmolenpark A7. Boven het windmolenpark A7.

ontwikkelingen na 2009

Met de ingebruikname van A7 treden we de nieuwste geschiedenis van windenergie in Noord-Nederland binnen. Samen met twee andere verenigingen richt Noordenwind in 2011 Platform Duurzaam Friesland (PDF) op. Hierin zijn verschillende belangengroepen vertegenwoordigd die gezamenlijk overleg voeren met de Provincie Fryslân over vervolgstappen. PDF legt 'AANBOD600' ter tafel. Dit voorstel houdt in dat men wil streven naar een vermogen van 600 MW door herstructurering van het Friese molenpark. Het doel is gesteld op 5 keer zoveel productie met tweederde van het huidige aantal molens. 'AANBOD600' dient ook om vorm te geven aan de 'houtschoolschets windstreek 2020'. Bijzonder is te noemen, dat deze samenwerking ook aangeeft dat er een nieuwe tijd is aangebroken. Noordenwind is niet meer de enige die pleit voor meer duurzame energie en participatie. Partijen en spelers in de markt zoeken elkaar op, om op een zo goed mogelijke wijze duurzame energie te implementeren in de samenleving.

Uiteindelijk wordt de 'Regiegroep Fryslân Foar De Wyn' aan het werk gezet om een rapport te schrijven met mogelijke locaties voor windenergie op het Friese land. In de regiegroep zitten vertegenwoordigers van het PDF, De Friese Milieufederatie en Stichting Hou Friesland Mooi. Zij ontwikkelden een breed gedragen voorstel voor locaties van nieuwe windparken waarbij zoveel mogelijk uitgegaan wordt en rekening gehouden met belangen van omwonenden, natuur, landschap & milieu en ondernemers. Dit rapport verscheen, samen met een draagvlak onderzoek onder de bevolking in 2014. Ondanks dat er nog nooit zo breed is ingezet om te komen tot goede planvorming rondom de toepassing van windenergie, van voor en door Fryslân, heeft de politiek gekozen om hun doelstelling voor 2020 voornamelijk in het IJsselmeer te verwezenlijken. Een zeer gemiste

kans, omdat zij hiermee een streep zet door de gedragen planvorming van onderop.

Noordenwind verhuist

Om in al het bestuurlijk geweld staande te blijven is het voor Noordenwind van belang dicht bij het centrum van de macht te zitten. Samen met PDF verhuist het kantoor van de vereniging daarom eind 2012 naar Leeuwarden. Aan de Tesselschadestraat wordt een modern kantoor betrokken. Gedeputeerde Hans Konst verricht op 7 november de openingshandeling. Voorzitter Rob Lijzenga benadrukt bij die gelegenheid dat Fryslân aan de vooravond staat van een belangrijke periode rondom windenergie. Creëren van draagvlak, mogelijkheden scheppen voor collectieve participatie, aandacht voor leefbaarheid en stimulering van de lokale economie zijn hierbij de belangrijkste doelstellingen.

Ons DE fonds

Omdat Noordenwind een belangenvereniging is die zich sterk maakt voor particuliere participatie in wind en DE projecten, wordt nagedacht over het opzetten van een niet commercieel investeringsfonds. Eens begon de vereniging met het uitgeven van certificaten. Met de huidige omvang van investeringen om tot realisatie van bijvoorbeeld een windpark te komen mag van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) geen geld van buiten de vereniging worden aangetrokken zonder dat hiervoor toestemming van de AFM en DNB (De Nederlandse Bank) is gegeven. De uitkomsten van deze insteek leest u op de volgende pagina's. Hier wordt de opzet van het nieuwe Ons De Fonds nader toegelicht.

ten slotte

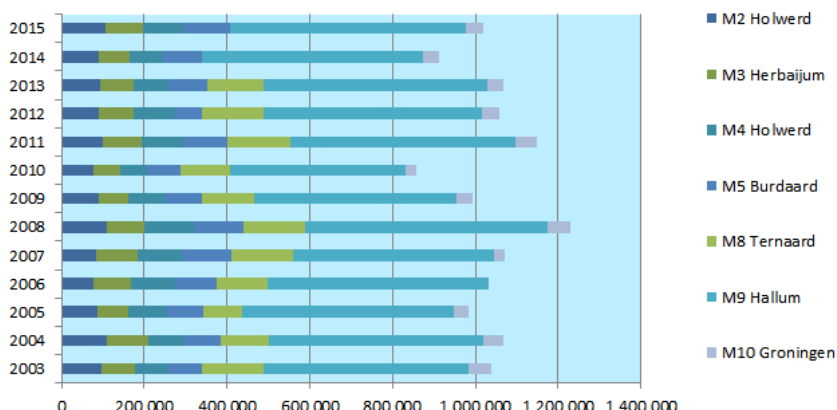
Terugkijkend op 30 jaar Noordenwind kan gerust gesteld worden dat het de vereniging voor de wind is gegaan. Reden om ook in de toekomst niet te verzaken en burgerparticipatie mogelijk te blijven maken. Bestuur en leden hopen daarbij ook de komende 30 jaar weer op uw steun te kunnen rekenen!

Twee foto's van takelwerkzaamheden bij de oprichting van één van de turbines bij Wons in 2009

Onderstaande grafieken tonen de opbrengst van de molens van Noordenwind en het aandeel dat het windpark A7 daarin heeft.

Noordenwindproductie 2003-2015

Noordenwind productie 2015

4,583,261 kWh, incl. aandeel in Windpark A7, ca 1309 huishoudens

Vanaf de oprichting in 1986 heeft Noordenwind zich ingezet voor stimulering van particulier windmolenbezit. In eerste instantie om zo snel mogelijk zoveel mogelijk vermogen op te stellen om daarmee de uitstoot van onder andere broeikas gassen terug te dringen. In tweede instantie om burgers die geld durven steken in duurzame energie te belonen met enig rendement. Leden van de vereniging konden geld inleggen voor het realiseren van windturbines. Het bleek van het begin af aan dat burgers graag bereid waren te investeren in een goede zaak. Nu de kosten voor het oprichten van nieuw vermogen in de honderden miljoenen lopen is burgerparticipatie een stuk lastiger geworden. Hoewel er een aantal duurzame energie fondsen in de markt zijn, ontberen beleggers hierin binding met windenergie. Rendement is hun primaire en enige motivatie. Dit bracht de mensen van Noordenwind drie jaar geleden op de gedachte te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om een niet commercieel DE fonds op te zetten. Om uit te vinden wat daar bij komt kijken en om te horen wat de stand van zaken is, sprak ik met Johannes Houtsma, een bevlogen financieel expert en adviseur van de vereniging. Beleggen in Ons DE Fonds is pragmatisch idealisme met heel goed rendement.

ONS DE FONDS
DUURZAME ENERGIE

pragmatisch idealisme m

Wanneer ik op een mooie juli-ochtend het kantoor van de vereniging binnenkom, is Johannes al met opgestroopte mouwen druk in de weer. Er moet veel gebeuren om de Autoriteit Financiële Markten (AFM) van nog meer gegevens te voorzien om de oprichting van Ons DE Fonds goedgekeurd te krijgen. "We zitten nu in een cruciale fase", zegt hij, "en het detailniveau van de gevraagde informatie is onvoorstelbaar waarbij de relevantie ervan je regelmatig ontgaat, terwijl vragen die echt gesteld moeten worden niet worden meegenomen". En hij wil opschieten!

in den beginne...

In 1986 wilde de vereniging molens bouwen om te laten zien dat windenergie wel degelijk perspectief bood. Ze vroeg haar leden om geld in te leggen. Voor het bedrag van de inleg kreeg men een waardecertificaat variërend van f 25,- tot f 1.000,-. Na de looptijd van 15 jaar kreeg men zijn geld terug met daar bovenop 5% rente op jaarbasis. Makkelijker kon het niet en iedereen tevreden!

Noordenwind BV en Ons DE Fonds

Rond de eeuwwisseling werd het plaatsen van nieuwe solitaire molens vrijwel onmogelijk. Door opschaling van 2 molens kon de vereniging aandeelhouder worden in het windpark A7.

Daarna werd het opschalen van molens in nieuwe windparken vrijwel onmogelijk. Bovendien was het investeringsrisico van het ontwikkelen van nieuwe parken en het hoge investeringsbedrag door de omvang zo aanzienlijk, dat men het onwaarschijnlijk achtte om dergelijke bedragen bij de leden op te halen. Hierna volgde een tijd van bezinning hoe verder te gaan. Doorgaan op de oude weg met weinig mogelijkheden voor nieuwe molens en beperkte financiële middelen of kiezen voor een andere manier met nieuwe mogelijkheden voor participatie in windparken. In het najaar van 2013 gingen de leden er mee akkoord om de mogelijkheden om participeren door middel van een fonds verder uit te werken. Eind 2015 werd besloten om participatie mogelijk te maken via een fonds. Hiervoor werden Noordenwind BV en de stichting Ons DE Fonds opgericht. Het eerste en tot nu toe enige niet commerciële beleggingsfonds in duurzame Energie. Er blijkt veel belangstelling voor te zijn, want voor meerdere partijen en projecten wordt samengewerkt met Ons DE Fonds om burgerparticipatie gestalte te geven. Er is afgelopen anderhalf jaar ook veel tijd, energie en geld geïnvesteerd in het verkrijgen van de instemming door de AFM en DNB. Dit blijkt een erg taai traject, maar we hopen dat we spoedig kunnen berichten dat we die instemming daadwerkelijk hebben.

niet commercieel

Als leek vraag je je af wat 'niet commercieel' betekent als er wordt gewerkt met inleg en uit te keren rendementen. Dat doen de anderen toch ook? "Dat klopt", geeft Johannes toe, "ware het niet dat wij er geen tonnen kostende marketingtrajecten opzetten om geld bijeen te sprokkelen. Ons DE fonds zal in eerste instantie omwonenden van nieuw op te richten parken benaderen. Door hen de mogelijkheid te bieden te investeren hebben ze niet alleen de lasten, maar delen ze ook mee in lusten". Op deze wijze wil Noordenwind de betrokkenheid van de deelnemers vergroten. En mocht een inschrijving daarmee nog niet vol zijn, het gaat hier om miljoenen, dan worden de leden van de vereniging daarna aangeschreven. Deelneming staat dan ook voor hen open. Daarna kan er een beroep gedaan worden op leden van vergelijkbare verenigingen elders in het land. En uiteraard kunnen ook doarpsmensen deelnemen in het fonds en ook kerken of bijvoorbeeld dorpsbelangen.

beheer en controle

Johannes wil graag nog wat kwijt over de kwaliteit van Ons DE Fonds. "Toezicht van de AFM heeft natuurlijk ook veel goede kanten",

beheer. Dat geeft de belegger zekerheid" Dit komt er bij Ons DE Fonds in het kort op neer dat 'Stichting juridisch eigendom ODF' de ingelegde gelden bewaart en juridisch eigenaar er van is. Daarnaast verzorgt de stichting de participanten- en fondsadministratie. Het bestuur van de stichting wordt gevoerd door een onafhankelijk trustkantoor wat onder toezicht van AFM en DNB staat dat er op toeziet dat de gelden conform de prospectus geïnvesteerd worden. Daarnaast ziet ze er op toe dat de dividenden bij de juiste investeerders terecht komen en vergoedingen voor diensten volgens afspraak betaald worden". En dat allemaal met volstrekte transparantie over kosten. Dus geen kleine lettertjes met extra nabetalingsvragen. Wel zo duidelijk!

dit najaar klaar

"Tegenwoordig wordt alles groter. Of het nu gaat om bier, melk of levensverzekeringen. Schaalvergroting in DE past daar prima in. Wat we met het fonds willen bereiken is dat burgers ook nog steeds mee kunnen blijven doen aan wind, met als gevolg meer groen en duurzaam", zo verklaart hij zijn niet aflatende inzet voor de totstandkoming hiervan. Dit najaar moet het zijn beslag krijgen zo verwacht hij. En mocht er alsnog een kink in de kabel komen dan zullen we blijven zoeken naar wegen

Johannes Houtsma (1962)

is na 20 jaar werkzaam te zijn geweest in de financiële sector (ABN AMRO Bank en Achmea) oprichter en aandeelhouder van financieel adviesbureau Da Vinci Finance. Daarnaast is hij bestuurlijk actief als penningmeester bij It Fryske Gea (Fries provinciaal landschap met 20.000 hectare) en commissaris bij een levensmiddelenbedrijf. Hij raakte bij Noordenwind betrokken door vragen over de financiële haalbaarheid van biovergisting in Dalfsen. Samen met Marcus Stevens voert hij de directie over Ons DE Fonds.

Marcus Stevens (1973)

is expert op het gebied van structureren van complexe projecten. Dit resulteert in projecten die helder en transparant doorgerekend aangeboden worden. Voorheen was hij bij de ING Bank juridisch eindverantwoordelijke voor de wereldwijde uitgifte van gestructureerde producten onder een AFM goedgekeurd prospectus en heeft hij de obligatie-uitgifte van grote beursgenoteerde ondernemingen begeleid. Sinds 2012 is hij werkzaam als zelfstandig adviseur. In die hoedanigheid heeft hij de laatste jaren bedrijven begeleid bij het structureren en plaatsen van obligaties en participaties.

et hoog rendement

zo nuanceert hij z'n eerdere irritatie. "Ze kijken naar processen en automatisering en heel belangrijk, naar scheiding van geldverkeer en

die burgerparticipatie in windenergieprojecten wel weer mogelijk maken. Aan zijn inzet zal het in ieder geval niet liggen.

kijk voor meer uitgebreide informatie op www.onsdefonds.nl

subsidiereregelingen

Dertig jaar geleden werd een molen al in de bouwfase gesubsidieerd. Door verschillende subsidies lag de eigen bijdrage van de vereniging rond de 40% van de daadwerkelijke bouwkosten. Deze investering verdiende zich daarna terug uit de inkomsten van elektriciteitslevering aan de nutsbedrijven. Tegenwoordig is het zo dat er voor de bouw nul euro subsidie wordt verstrekt. Na de ingebruikname treedt de Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie in werking. "Een erg goede regeling omdat niet de bouw maar de opbrengst bepalend is" constateert Johannes.

een voorbeeld

Om een DE project op te zetten dat voor SDE in aanmerking wil komen moet het benodigde kapitaal voor 40% door particulieren worden ingelegd. De rest wordt door pensioenfondsen en banken ingebracht. Bij een windpark met bijvoorbeeld een totale investering van 400 mln gaat het dan om 100 mln. Van deze 100

mln wil Ons DE Fonds dan een structureel deel inbrengen. De rest wordt door andere particuliere partijen ingebracht. Het rendement van de belegging wordt jaarlijks verdeeld tussen de aandeelhouders.

SDE

De subsidie Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie houdt in dat de overheid 10 tot 15 jaar een aanvullende subsidie op de kostprijs van de geleverde energie geeft. Hier bovenop wordt ook nog een kleine winst uitgekeerd van 5 a 10 procent. Wind op het IJsselmeer kost nu nog 12 cent per kWh. Bij kolen ligt dit op 4 cent. De overheid keert hier het verschil van 8 cent per kWh aan het windpark uit plus de kleine winst. Op land ligt de kostprijs van windenergie onderhand trouwens nog maar op 5 a 6 cent per kWh. Het punt dat deze groene stroom concurrerend wordt is hiermee bijna bereikt!

Wind wordt al heel lang ingezet als krachtbron. Het is niet helemaal duidelijk waar de eerste windmolens stonden. Er zijn sterke aanwijzingen dat de Chinezen van de Han dynastie aan het begin van de jaartelling al wind gebruikten voor aandrijving. In Perzië kan de historie terug gevolgd worden tot in de 7^e eeuw. In Europa verschenen de eerste exemplaren in de tweede helft van de 12^e eeuw. In Nederland verscheen de zogenaamde 'standermolen' aan het eind van de 12^e eeuw (1180), het eerst in Limburg. In 1280 vindt de eerste vermelding plaats van de torenmolen met de draaibare kap en in de 15^e eeuw verscheen in Nederland de wipmolen als poldermolen. De houtzaagmolen kwam vanaf 1592 in ontwikkeling door de toepassing van een krukas. Door de opkomst van de stoommachine in de 19^e eeuw werden molens overbodig en raakten velen in verval.

historie van windenergie

Deense Lykkegaard windmolen (30 kW) rond het begin van de 20^e eeuw.

Deense molen uit 1957 met een vermogen van 200 kW.

molens om energie op te wekken

De geschiedenis van de windturbine zoals we die nu kennen gaat terug tot het einde van de 19^e eeuw en begint in Denemarken. Hier kampte men rond 1880 met een tekort aan brandstof en zocht men noodgedwongen naar een oplossing voor het energieprobleem. In 1891 werd de Deense professor P. de la Cour aangesteld om in Askov onderzoek te doen naar windenergie. Hij ontwikkelde daar toen al een windgenerator die een vermogen kon leveren van 9 kW en later een exemplaar van 30 kW. Het waren molens met jalouzie-achtige wieken die al naar gelang de windkracht openden of sloten. De wieken werden door twee windservo's automatisch in de wind gehouden. De Denen begonnen dit type molen al in 1905 in serie te produceren en sommige deden meer dan dertig jaar dienst.

oorlog en kennis

Tijdens de eerste wereldoorlog nam door energieschaarste, de belangstelling voor de windgeneratoren sterk toe. Met name in Frankrijk, Duistland en Rusland. Tot die tijd waren molens steeds verbeterde versies van de traditionele types geweest. Door de opkomst van het vliegtuig voor en tijdens de oorlog deed men ervaring op met gestroomlijnde profielen. Die kennis ging men daarna toepassen op molenswieken. Hierdoor kon veel meer energie uit de wind gewonnen worden.

eerste grote molen in Sovjet Unie

Het rond 1920 opgerichte Centrale Wind-energie Instituut in Moskou deed onderzoek naar de toepasbaarheid van windenergie op afgelegen communes. Dit resulteerde in 1931 in de bouw van een molen op de Krim met een wiekdiameter van 30 meter. De turbine met een

maximaal vermogen van 100 kW leverde ook al elektriciteit aan het net en deed meer dan tien jaar dienst. In het interbellum ging men in heel Europa door met het ontwerpen en beproeven van nieuwe en grotere types, maar werkelijk productief werden ze niet. Een type dat zijn oorsprong in Frankrijk vond, kennen we vandaag de dag nog wel. De Darrieus molen die draait rond een verticale as en de aanblik biedt van een omgekeerde roomklopper.

de Denen voorop!

Denemarken liep ook in die tijd al voorop in de praktische toepassing van wind. In 1944 stonden hier al 88 turbinen opgesteld die in een jaar tijd 3 mln kWh produceerden. Ook in Amerika werd men actief. In het land van 'bigger en better' bouwde men in 1941 een reus met een torenhoogte van 35 meter en een rotordiameter van 53,5 meter met een vermogen van 1250 kW. In zijn vijfjarig bestaan draaide de molen echter niet meer dan 1000 uren.

na 1945

In de vijftiger jaren werden in Nederland een drietal traditionele kapmolens omgebouwd voor stroomproductie. Molen de Traanroeier op Texel was hier één van. De jaarproductie bedroeg 35.000 kWh. In Schotland werd in 1954 een molen geplaatst met een vermogen van 100 kWh met een diameter van 15 meter. Toch waren het weer de Denen die uiteindelijk de slag wonnen. In Tvind werd in 1978 de eerste moderne turbine met een vermogen van 1724 kW in gebruik genomen. En het mooie ervan was dat het een collectieve dorpsmolen was. Precies de insteek van de VCBW Fryslân 8 jaar later. En de rest is geschiedenis.

windmolens Noordenwind anno 2016

1	Zurich - Kop Afsluitdijk/Viadukt	3b Lagerweij 15/75	jan 1988	gesaneerd mei 2009
2	Holwerd - Ternaarderweg 2b	Lagerweij 15/75	okt 1988	in exploitatie
3	Herbaijum - 't War/de Leane	Lagerweij 15/75	juni 1988	in exploitatie
4	Holwerd - Miedwei 1	Lagerweij 15/75	aug 1989	in exploitatie
5	Birdaard - Iedyk	Lagerweij 15/75	aug 1990	in exploitatie
6	Zurich - Kop Afsluitdijk/Viadukt 3b	Polenko vervangen door Lagerweij 15/75	april 1987 april 1990	gesaneerd mei 2009
7	Wons	Enercon 33	nov 1991	gesaneerd 1999
8	Ternaard - Hollewei 1	Lagerweij 18/80	apr 1993	uit exploitatie
9	Hallum - Kelniersweg/Wirsterterp	Micon M700-225	mei 1995	in exploitatie
10	Groningen - Universiteit RUG Paddepoel	Lagerweij 15/75	apr 1990	in exploitatie
11	Hornhuizen in 2008 vervangen door	Vestas V29-225 Vestas 825		uit exploitatie
12	Witmarsum - A7 afslag Witmarsum 12% aandeel in opschalingscluster Windpark A7	Enercon E82 4x 2MW	dec 2008	in exploitatie

bestuursleden Noordenwind 1986 - heden

Paulus Zegwaard - 26 apr '85 - 10 jan '86 - bestuurslid VCBW voor statutaire oprichting • **Pitty Meijer** - 26 apr '85 - 23 nov '89 • **Dirk van der Ham** - 26 apr '85 - overleden 3 mrt '06 • **Ed Tulen** - 26 apr '85 • **Dick Vlietstra** - 26 apr '85 - bestuurslid VCBW voor statutaire oprichting • **Jon Ruym Schoot** - 1 aug '85 • **Willem Hiemstra** - 9 jun '86 - 20 mei '87 • **Thomas Hoitinga** - 9 jun '86 - 12 apr '00 • **Jos & Lineke Duindam** - 9 jun '86 - 27 jun '95 • **Willem v/d Gälén** - 20 mei '87 - 23 nov '89 • **Arnold Kooijker** - 20 mei '87 - 20 mei '91 • **Geert de Groot** - 20 mei '87 - 27 jun '95 • **Gerrit de Raad** - 20 mei '87 - 20 jun '01 • **Jan Hoeksema** - 1 jun '88 - 25 jun '97 • **Jelle de Heer** - 1 jun '88 - 25 jun '97 • **Riet du Pré** - 1 jun '88 - 16 nov '06 • **Kees Tadema** - 30 mei '90 - 29 jun '94 • **Jouke Dantuma** - 20 mei '91 - 26 jun '96 • **Fred Nicolai** - 30 jun '93 - 27 jun '95 • **Herman Genée** - 29 jun '94 - 21 jun '00 • **Lex Hovinga** - 27 jun '95 - 18 jun '98 • **Joke Del Grosso** - 27 jun '95 - 24 nov '04 • **Jenny Bosma** - 26 jun '96 - 22 nov '00 • **Egbert Kruize** - 2 jun '99 - 17 jun '09 - van 17 okt '10 tot 7 mrt '11 tijdelijk bestuurslid • **Doede Boon** - 22 nov '00 - 16 nov '06 - erelid • **Henk Kiewiet** - 20 jun '01 - 11 jun '06 • **Peter Rodenburg** - 20 jun '01 - 30 jun '10 • **Marcel Driessen** - 23 nov '05 - 17 nov '10 • **Keimpe Fink** - 23 nov '05 - 16 nov '11 • **Sicco Boorsma** - 11 jun '06 - 30 jun '10 • **Mark Kolk** - 16 nov '06 - 21 nov '07 • **Ursi Fehner** - 20 jun '07 - 12 jun '13 • **Lammert Soet** - 21 nov '07 - 12 jun '08 • **Jan Huizinga** - 18 nov '08 - 30 jun '10 • **Bindert Kloosterman** - 17 jun '09 - 30 jun '10 • **Marcus Stevens** - 7 mrt '11 - 12 jun '13 • **Jo Bosma** - 7 mrt '11 - 10 jun '15 • **Andries van Weperen** - 7 mrt '11 - heden • **Rob Lijzenga** - 7 mrt '11 - heden • **Woud van Woudenberg** - 12 jun '13 - heden • **Jacob van Dijk** - 4 nov '15 - 6 jun '16 •

bestuursleden VCBW Noorderwind Groningen 1986 - 1994

Oene Zwittink - 27 nov '85 - 23 mrt '87 • **Wim van der Pol** - 27 nov '85 - 29 jun '89 • **Jack Hoeksema** - 27 nov '85 - 12 sep '90 • **Herman Letteboer** - 28 jan '86 - 29 jun '89 • **Nanda Gilden** - 27 nov '85 - 29 jun '89 • **Tineke v/d Berg** - 27 nov '85 - 29 jun '89 • **Karin v/d Berg** - 18 aug '86 - 29 jun '89 • **Evert van Vliet** - 13 feb '86 - 29 jun '89 - van 25 jun '97 tot 23 nov '99 bestuurslid Noordenwind • **Hans Sietsma** - 23 mrt '87 - 29 jun '89 • **Ronald Folders** - 4 jun '86 - 29 jun '89 • **Hans Otermann** - 29 jun '89 - 17 nov '94 • **Mark Geerts** - 29 jun '89 - 17 nov '94 • **L. Paardekooper** - 12 sep '90 - 17 nov '94 • **Henk Doorenspleet** - 2 mei '86 - 29 jun '89 • **Adri Nipshagen** - 20 dec '89 - 17 nov '94 •

medewerkers Noordenwind 1986 - heden

Griet Wiegersma - 1 jan '92 - 1 apr '05 • **Maïke Bouma** - Tijdelijk contract tot 31 dec '95 • **Chris Hoekstra** - 1 apr '97 - 1 apr '98 - Deels betaald door st. Windenergie Noord Nederland • **Henk Dijkstra** - 1 apr '00 - 1 jul '01 • **Guido Kap** - 1 sep '01 - 1 aug '04 • **Wilma Dwars** - 1 aug '03 - 1 nov '07 • **Gert Jan Koers** - 1 feb '05 - 1 apr '06 • **Henk Kiewiet** - 1 apr '06 - 1 jan '08 • **Klaske Hoekstra** - 1 nov '07 - heden • **Harry Slagter** - 1 jan '08 - 1 nov '09 • **Nynke van Ens** - 1 nov '09 - heden •

bestuur Noordenwind anno 2016

Rob Lijzenga
voorzitter

Andries van Weperen
secretaris & penningmeester

Woud van Woudenberg
bestuurslid

Noordenwind is aangesloten bij de volgende Koepelorganisaties

RenewableEnergySourcesCooperative.NL

Koepelcoöperatie die collectieve burgerparticipatie wil bevorderen bij de ontwikkeling van duurzame energieprojecten.

Platform Duurzaam Friesland

Vereniging om te komen tot een integrale aanpak van windenergie in Fryslân.

Noordenwind is één van de drie initiatiefnemers.

Organisatie Duurzame Energie

De belangenbehartiger voor burgers en coöperatieve zelfopwekkers voor duurzame energie. Zo'n 150.000 leden, waaronder Noordenwind.

Vereniging Windturbine Eigenaren Friesland

Belangenbehartiger voor windturbine-eigenaren in Friesland.

Ook is zij één van de drie partners in het PDF.

Nederlandse Wind Energie Associatie

De branchevereniging van bedrijven en organisaties die werken aan meer duurzame windenergie op land en op zee.

Feriering Fryske Doarpsmûnen

De vereniging waarbij de Friese dorpsmolens aangesloten zijn en één van de drie partners in het PDF.

Particuliere Windturbine Exploitanten

belangenbehartiger van particuliere windturbine exploitanten

Vereniging Windturbine-eigenaren Groningen

Belangenbehartiger voor windturbine-eigenaren in Groningen.

Friese Milieu Federatie

Koepelorganisatie van natuur- en milieuorganisaties die opkomt voor de belangen van natuur en milieu in Fryslân.

Noordenwind werkt samen met de volgende onderwijsinstellingen

Noordelijke Hogeschool Leeuwarden

Het opleidingsinstituut voor HBO studies in Leeuwarden.

Rijksuniversiteit Groningen

Het opleidingsinstituut voor WO studies Groningen.

Noordenwind heeft aandelen in

Windpark A7

Noordenwind is één van de aandeelhouders van het Windpark A7 ter hoogte van Zurich en Witmarsum.

Ons DE Fonds

Noordenwind is de initiatiefnemer en aandeelhouder van Ons DE Fonds te Leeuwarden.

Noordenwind, vereniging ter bevordering van duurzame energie Nederland